

Diarienummer: LED 2022/50
Handling: 2

ju.remissvar@regeringskansliet.se
benny.lindholm.narlinge@regeringskansliet.se

Yttrande över Slutbetänkande av 2020 års valutredning Säkerhet och tillgänglighet vid val (SOU 2021:96)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över förslagen i ovanstående slutbetänkande. DO:s yttrande är avgränsat till frågor som berör DO:s uppdrag och verksamhetsområde.

DO delar utredningens utgångspunkt att alla väljare, inklusive de som av skäl som har samband med funktionsnedsättning eller ålder upplever svårigheter att rösta, ska ges så likvärdiga förutsättningar som möjligt att utnyttja sin rösträtt. Detta följer också av Sveriges ratificerande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som förpliktigar Sverige att säkerställa att valen är tillgängliga och att personer med olika funktionsnedsättningar kan rösta med bibehållen valhemlighet (artikel 29 a). Att rösträtten fullt ut är tillgängliggjord är därutöver också viktigt för att upprätthålla legitimiteten för det svenska demokratiska systemet.

Mot denna bakgrund välkomnar därför DO valutredningens förslag som syftar till att förbättra tillgängligheten till röstningsförfarandet för personer som av skäl som kan ha samband med bland annat funktionsnedsättning upplever hinder att utnyttja sin demokratiska rättighet att rösta. DO anser dock att ytterligare åtgärder behövs för att komma till rätta med de konstaterade bristerna i fråga om tillgänglighet vid val.

Förslag om att tydliggöra kraven på tillgänglighet

DO stödjer utredningens förslag om förtydligande i vallagen att tillgänglighet omfattar valens lokaler, röstningsförfarandet och information till väljare. Detta är dock, som utredningen själv beskriver, ett förtydligande av vad som redan anses gälla idag och innebär således ingen skärpning av tillgänglighetskraven. DO ser också i nuläget positivt på förslaget att Valmyndigheten ska tillhandahålla en vägledning med samlade regler och rekommendationer om tillgänglighet vid val och att denna vägledning ska tas fram i samverkan med berörda myndigheter och det civila samhället. DO vill dock i detta sammanhang noga understryka vikten av att följa upp

tillämpningen av denna vägledning i syfte att bedöma om föreskrifter i stället bör införas. DO återkommer till frågan om behov av uppföljning under rubriken ”Behov av förstärkt kartläggning och uppföljning av tillgängligheten” nedan.

DO ser också positivt på att Valmyndigheten får i uppdrag att samla in uppgifter om röstningsmottagningsställets tillgänglighetsstatus och att tillhandahålla informationen i god tid på myndighetens webbplats. Likaså välkomnar DO utredningens förslag om att utvidga målgruppen för ambulerande röstmottagare.

Väljare med synnedsättning

DO stödjer utredningens förslag om att förstöringshjälpmedel och belysningsförstärkning ska erbjudas i alla val- och röstningslokaler.

Vad avser vidareutvecklingen av prototyperna till hjälpmedlen för personer med synnedsättningar vill DO understryka vikten av att detta arbete påbörjas snarast för att testning och utvärdering ska kunna ske i samband med valet till Europaparlamentet 2024.

Behov av förstärkt kartläggning och uppföljning av tillgängligheten

Det konstateras i utredningen att tillgängligheten vid val ofta brister och behöver förbättras. Rapporter från såväl myndigheter som civila samhället visar på att bristerna är omfattande. En svårighet är dock att bristerna i tillgänglighet till stor del ligger inom kommunernas ansvar och att valadministrationen många gånger saknar befogenhet eller resurser att vidta åtgärder. De kommunala valnämnderna menar att det är svårt att leva upp till den checklista om tillgänglighet som Myndigheten för delaktighet har tagit fram.

DO kan således konstatera att tillgängligheten vid val inte säkerställs i tillräcklig omfattning på kommunal nivå och att brister inte heller föranleder något ansvarsutkrävande från kommunerna.

DO befarar därför att valutredningens förslag inte är tillräckliga för att kunna förändra den rådande situationen avseende bristande tillgänglighet vid val.

DO noterar att valutredningen förslår ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor och att en rutin för samordning och rapportering av incidenter i samband med val ska införas. DO vill i detta sammanhang

framhålla att frågan om tillgänglighet är lika fundamental som frågan om säkerhet i samband med val. DO förslår därför att en motsvarande rutin även införs avseende incidenter och allmänhetens klagomål avseende bristande tillgänglighet vid val- och röstningslokaler eller i samband med röstningsförfarandet eller informationen till väljarna. Det är viktigt att incidenter och klagomål som avser tillgänglighet följs upp och åtgärdas inför nästkommande val. En sådan dokumentation av brister i tillgänglighet skulle kunna bidra både till synliggörandet och åtgärdandet av den bristande tillgängligheten vid val.

DO anser vidare att valutredningen uttryckt sig alltför vagt avseende uppföljningen av tillgängligheten vid val. I betänkandet står det att tillgängligheten vid val regelbundet ska följas upp, men det står inget om hur en sådan uppföljning ska gå till, vilken instans som ska ansvara för att den genomförs eller hur ofta detta ska ske. DO föreslår i stället att en nationell lägesbild över tillgängligheten och åtgärder för att förbättra densamma ska upprättas av Valmyndigheten efter varje val, i likhet med vad utredningen föreslår avseende säkerhetsincidenter i samband med val. Klagomålsrapporteringen avseende tillgängligheten som DO föreslår i stycket ovan skulle kunna utgöra ett viktigt underlag till denna lägesbild i syfte att säkerställa att råd och rekommendationer ger önskvärd effekt. Den nationella lägesbilden avseende tillgänglighet vid val bör upprättas i samråd med berörda myndigheter och organisationer i det civila samhället som företräder personer med olika former av funktionsnedsättningar.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter föredragning av utredaren Katarina Rouane. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Lars Lindgren, experten Tarik Qureshi och sektionschefen Cecilia Narby deltagit.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman